

N:o 226.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående det under nionde hufvudtiteln uppförda anslaget till skiften och afvittringar; gifven Stockholms slott den 23 april 1909.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

ej mindre besluta, att det under nionde hufvudtiteln bland ordinarie anslag uppförda anslaget till skiften och afvittringar hädanefters skall i riksstaten uppföras såsom förslagsanslag till oförändradt belopp;

än äfven medgifva,

dels att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjänsten under år 1910 för afvittringslandtmätarna i Västerbottens och Norrbottens län kunna komma att understiga 3,000 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,500 kronor för dem, som på grund af ålder i tjänsten åtnjuta arfvodesförhöjning, må dessa tjänstemän godtgöras af nämnda anslag,

samt dels att från samma anslag må enligt i statsrådsprotokollet angifna grunder af Kungl. Maj:t beviljas bidrag till gäldandet af kostnaderna för sådana laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar, som härefter kunna varda avslutade och fastställda.

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 1 Afd. 171 Häft.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oskar Nylander.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
23 april 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet Nylander anförde vidare:

Vid underdånig föredragning den 12 sistlidna januari af frågan om reglering af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel för år 1910 anmälde dåvarande departementschefen, bland annat, hurusom landtmästeristyrelsen uti underdånig skrifvelse den 26 november 1908 hemställt, att, på det att afvittringslandtmätarna i Västerbottens och Norrbottens län måtte för år 1910 komma i åtnjutande af samma aflöningsförmåner, som för innevarande år vore dem beviljade, Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjänsten under år 1910 för afvittringslandtmätarna i Västerbottens och Norrbottens län kunde komma att understiga 3,000 kronor för dem, som tillhörde första lönegraden, och 3,500 kronor för dem, som på grund af ålder i tjänsten åtnjöte arfvodesförhöjning, måtte dessa tjänstemän godtgöras af anslaget till skiften och afvittringar.

Då föredraganden emellertid hade för afsikt att under loppet af nu pågående Riksdag förelägga Eders Kungl. Maj:t vissa förslag, afseende dels ordnandet af afvittringsförhållandena inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka afvittringsutslag ännu icke meddelats, dels ock beredande af statsbidrag till laga skiften inom Juckasjärvi och Karesuando socknar, samt nämnda förslag torde komma att föranleda ökade kraf på ifrågavarande anslag, anhöll föredraganden att få längre fram i ett sammanhang återkomma till samtliga skiften och afvittringar rörande ekonomiska frågor.

Tillika upplyste föredraganden, att beräkningar, som redan förelagsvis gjorts inom departementet, gäfvade vid handen, att, om anslaget till skiften och afvittringar, å hvilket för närvarande afsevärda reservationer funnes, förändrades till förslagsanslag, någon förhöjning uti detsamma i hvarje fall icke borde kunna ifrågakomma, hvadan föredraganden hemställde, att anslaget måtte tillsvidare i staten upptagas såsom förslagsanslag till oförändradt belopp.

Till denna hemställan täcktes Eders Kungl. Maj:t lämna bifall; och gjordes i enlighet därmed i statsverkspropositionen framställning till Riksdagen.

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga detta ämne.

Afvittrings-
landt-
mätarnas
löne-
förmåner.

Till en början torde jag därvid angående nyssnämnda hemställan från landtmäteristyrelsen få erinra, att framställningar från Kungl. Maj:t i enahanda syfte under en följd af år bifallits af Riksdagen.

Då afvittringslandtmätarna i nämnda län synas jämväl för nästa år böra beredas samma aflöningsförmåner, som för innevarande år äro dem beviljade, torde äfven i år framställning i ämnet böra göras till Riksdagen i öfverensstämmelse med hvad landtmäteristyrelsen föreslagit.

Anslaget till
skiften och
afvittringar.

Då afvittringsarbetena under förra hälften af 1800-talet ånyo upptogos med full kraft, blef det nödigt att härför bereda erforderliga medel. Dessa utgingo till en början från det under dåvarande nionde hufvudtitel uppförda gemensamma anslaget till åkerbruk, handel och näringar. Då emellertid vid 1840—1841 års riksdag nyssnämnda anslag fördelades å särskilda anslagstitlar, uppfördes jämväl under hufvudtiteln ett särskildt anslag till skiften och afvittringar å 42,000 r:dr b:o. Det är nämnda af 1840—1841 års riksdag bestämda anslag, som numera finnes uppfördt bland nionde hufvudtitelns ordinarie anslag. Anslagets belopp har icke förändrats i annan mån, än att detsamma naturligtvis numera upptages i gällande mynt till 63,000 kronor. Anslaget har karaktären af reservationsanslag.

Utom nämnda ordinarie anslag har Riksdagen tid efter annan till afvittringsverket beviljat afsevärda extra anslag. Sålunda beviljade 1853—1854 års Riksdag ett extra anslag för ändamålet af 8,000 Rdr b:o, framförallt föranledt af behovet att anställa särskilda afvittringsföredragande i de tre nordligaste länen. Under tiden därefter till och med år 1890 utgingo till skiften och afvittringar extra anslag till ett sammanlagdt belopp enligt hos landtmäteristyrelsen förda anteckningar af 4,076,045 kronor.

Statsverkets årliga utgifter för afvittringsverket hafva utgjort i medeltal för tioårsperioderna:

1849—1858	kronor	45,771: 89
1859—1868	»	4,187: 23
1869—1878	»	52,063: 54
1879—1888	»	263,226: 58
1889—1898	»	88,989: 96
1899—1908	»	65,439: 92

Nedanstående tablå utvisar statsverkets samtliga utgifter intill år 1907 för afvittringarna, däri inberäknade storskiftena i Kopparbergs län:

Kopparbergs län	kronor	2,699,528: —
Gäfleborgs »	»	57,865: —
Västernorrlands »	»	338,562: —
Jämtlands »	»	484,501: —
Västerbottens »	»	2,877,489: —
Norrbottens »	»	3,148,775: —

Summa kronor 9,606,720: —

Afvittringsarbetena hafva numera fortskridit så långt, att desamma afslutats i samtliga län utom i Västerbottens och Norrbottens län, nämligen i Gäfleborgs och Jämtlands län år 1862, i Västernorrlands län år 1869 och i Kopparbergs län år 1894. Beträffande Västerbottens och Norrbottens län, uti hvilka båda afvittringen af kustområdena för länge sedan afslutats, har beträffande afvittringen i lappmarkerna den skillnad gjort sig gällande, att man i förstnämnda län till en början begränsat sig till allenast områdena nedom den s. k. odlingsgränsen, medan man i Norrbottens län gått fram sockenvis, oafsedt att vissa socknar delvis sträckt sig upp öfver odlingsgränsen. En följd häraf har varit, att i Västerbottens län hela området nedom odlingsgränsen numera undergått allmän afvittring, medan afvittringen ofvan odlingsgränsen i samtliga socknar ännu är oafslutad, detta emel-

lertid jämväl beroende på, att till följd af nådiga brevet den 7 mars 1902 afvittringsarbetena i afbidan på fastställande af nya grunder för skogstilldelningens verkställande m. m. under de senaste åren måst inskränkas till allenast sådana åtgärder, som föregå själfva fördelningen af jorden. Samtliga dessa förberedande arbeten äro emellertid numera i det allra närmaste slutförda, så att, under förutsättning att Riksdagen i hufvudsak bifaller hvad Eders Kungl. Maj:t i särskild proposition den 17 sistlidne mars föreslagit ifråga om afvittringsförhållandenas slutliga ordnande, arbetena på själfva jordfördelningen kunna när som helst, i den mån tillgängliga arbetskrafter det medgifva, påbörjas i samtliga socknarna. I Norrbottens län är den s. k. allmänna afvittringen avslutad i samtliga socknar utom i Juckasjärvi och Karesuando socknar. Beträffande förstnämnda socken har, sedan afvittringsutslag den 30 december 1896 meddelats af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, Kungl. Maj:t genom utslag den 11 juli 1904 återförvisat ärendet i hvad det anginge Vittangi by. Beträffande nämnda by har ny ägobesiktning ägt rum och ny plan utarbetats, hvadan anledning är att förvänta nytt afvittringsutslag i denna del inom den närmaste framtiden. I fråga om Karesuando socken har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande den 19 februari 1907 meddelat afvittringsutslag. Detta har emellertid öfverklagats och hafva på grund af de anförda besvären under år 1908 vissa kompletteringsarbeten företagits. Äfven den s. k. efterafvittringen nalkas sin fullbordan.

Kostnaderna för afvittringen uti Västerbottens och Norrbottens län hafva under de senaste tolf åren uppgått till i:

Västerbottens län.		Norrbottens län.	
år 1897	kronor 30,447: 49	kronor 25,993: 59	
» 1898	» 23,271: 06	» 37,745: 02	
» 1899	» 26,159: 42	» 27,969: 48	
» 1900	» 43,144: 75	» 35,619: 63	
» 1901	» 45,908: 29	» 31,457: 87	
» 1902	» 42,315: 70	» 21,298: 42	
» 1903	» 37,634: 42	» 18,687: 84	
» 1904	» 45,488: 72	» 21,883: 89	
» 1905	» 45,806: 74	» 23,464: 53	
» 1906	» 43,476: 44	» 15,372: 11	
» 1907	» 44,855: 98	» 13,807: 56	
» 1908	» 49,768: 91	» 13,888: 95	

Den af Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 5 nästlidna mars fastställda utgiftsstaten för afvittringsverket för innevarande år upptager för Västerbottens län en kostnad af 34,825 kronor samt för Norrbottens län en kostnad af 26,600 kronor eller tillhopa 61,425 kronor, därvid emellertid är att märka, att kostnaden för Norrbottens län beräknats så högt som skett med hänsyn till möjligheten, att, därest slutliga afvittringsutslag angående Vittangi by och Karesuando socken komme att meddelas så tidigt, att områdesutstakning därstädes under året kunde ifrågakomma, omfattande utarbeten med ty åtföljande högre kostnader, bland annat för handtlangning, vore att förutse. Skulle nämnda förhållande ej komma att inträffa, komma kostnaderna i nämnda län till följd af förhållanden, för hvilka strax skall redogöras, att understiga dem för år 1908 med ej oväsentligt belopp.

Den personal, som under de senaste åren varit sysselsatt vid afvittringsarbetena, har utgjorts af styresmän, afvittringslandtmätare och föredragande i afvittringsärenden hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Angående personalens storlek under de senaste årtiondena torde följande från landtmäteristyrelsen erhållna uppgifter kunna tjäna till upplysning:

	År.	Föredragande.	Styresmän.	Afvittringslandtmätare.
<i>Västerbottens län</i>	1885	1	1	12
”	1890	1	1	4
”	1895	1	1	4
”	1900	1	1	3
”	1905	1	1	3
<i>Norrbottens län</i>	1885	1	1	15
”	1890	1	1	10
”	1895	1	1	6
”	1900	1	1	5
”	1905	1	1	3

Under den sista tiden har styresmannabefattningen i Norrbottens län bestridts af en af afvittringslandtmätarna, hvadan hela den på fältet arbetande personalen i sistnämnda län utgjorts af tre personer.

Uti denna organisation har genom Eders Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 5 sistlidna mars gjorts den ändring, att afvittringsverken i båda ifrågavarande län sammanslagits till ett med en gemensam styresman samt att till följd af afgang antalet afvittringslandtmätare i Norrbottens län nedgått till två.

Häri genom har vunnits en besparing, som kan beräknas till omkring 7,000 kronor.

Med den efter dessa förändringar kvarstående personalen har man beräknat kunna utan oskäligen tidsutdräkt bringa afvittringen i båda länen till afslutning, därvid är att märka, att genom afvittringsverkens sammanslagning jämväl vunnits den fördelen, att, i den mån arbetena i Norrbottens län hinna afslutas, tjänstemän därifrån kunna öfverflyttas till Västerbottens län.

Af den lämnade redogörelsen torde framgå, att för framtiden sammanlagda årskostnaderna för afvittringen sannolikt komma att hålla sig något under beloppet af det för ändamålet anvisade anslaget. Emellertid måste förutses, att under vissa begränsade tidsperioder, då utarbeten i större utsträckning erfordras i båda länen, tillfälliga stegringar kunna inträffa.

Att fortfarande bibehålla anslaget såsom reservationsanslag och därå alltjämt uppsamla betydande besparingar torde vid sådant förhållande vara mindre lämpligt, blott det sörjes för att medel alltid må finnas tillgängliga för att täcka en eller annan tillfällig utgiftstegring.

Redan hvad jag sålunda anfört synes mig tala för att anslaget till skiften och afvittringar förändras från reservationsanslag till förslagsanslag.

En sådan förändring torde emellertid, såsom dåvarande departementschefen vid föredragning den 12 sistlidne januari af frågan om reglering af utgifterna under nionde hufvudtiteln för år 1910 antydde, befinnas i ännu högre grad lämplig i händelse af bifall i hufvudsakliga delar till det af honom berörda förslaget till ordnandet af afvittringsförhållandena inom de områden af Västerbottens och Norrbottens län, beträffande hvilka afvittringsutslag ännu icke meddelats, och till hvad jag härnedan kommer att föreslå ifråga om statsbidrag till laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar.

Hvad förstnämnda förslag angår, är det särskildt i ett hänseende, som till följd af detsamma nya kraf komma att ställas på nu ifrågasvarande anslag.

Kostnader
betingade af
de nya af-
vittringsföre-
skrifterna.

I nådig proposition af den 17 sistlidne mars, n:r 109, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen antaga ett propositionen bilagdt förslag till lag angående marks afstående för nomadlapparnas behof ofvan odlingsgränsen. Enligt detta förslag skall, där vid afvittring ofvan odlingsgränsen inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Konungens befallningshafvande ännu icke meddelat afvittringsutslag, finnes nödigt att för tillgodoseende af nomadlapparnas behof af renbete, renskiljningsplats eller flyttningsväg för renarna taga i anspråk till hemman eller nybygge hörande mark, ägaren eller åbon vara pliktig afstå hvad för ändamålet erfordras mot erhållande af annat, kronan tillhörigt område inom afvittringslaget. Jordbytet skall verkställas efter måttet af höafkastningen, beräknad enligt skattläggningsmetoden, eller, där med hänsyn till markens värde större noggrannhet finnes nödig, efter gradering jämlikt skiftesstadgans föreskrifter. Ägaren eller åbon skall vara berättigad att af statsmedel undfå ersättning såväl för odling som för utflyttning, där sådant af jordbytet föranledes. Vid ersättningens beräkning skola skiftesstadgans föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

För skälen till detta förslag har dåvarande chefen för jordbruksdepartementet utförligt redogjort i sitt anförande till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 15 maj 1908; och torde desamma icke behöfva af mig återupprepas. Allenast därom torde böra erinras, att förslaget tillkommit för att så vidt möjligt begränsa den inlösen af hemman och nybyggen ofvan odlingsgränsen, som från olika håll framhållits såsom nödvändig för att bereda tillräckligt utrymme åt de renägande lapparna.

I anslutning till nyssnämnda förslag har Eders Kungl. Maj:t i särskild proposition, n:r 110, af samma dag hemställt till Riksdagen att besluta, att den ersättning för odling och utflyttning, som vid bifall till lagförslaget skulle kunna komma i fråga att utgå, skulle utbetalas från anslaget till skiften och afvittringar.

De belopp, som vid bifall härtill skulle komma att utgå från ifrågavarande anslag, torde sammanlagda icke blifva af någon afsevärdare betydenhet. Då emellertid uppenbarligen nämnda ersättningar för hvarje afvittringslag skulle komma att utbetalas ungefär samtidigt med tillträdet af de nya lotterna, kan det ej undvikas, att ifrågavarande utgift kommer att drabba anslaget synnerligen ojämnt

under de olika åren. Skulle nu anslaget till skiften och afvittringar bibehållas vid sin nuvarande egenskap af reservationsanslag, skulle det ju, särskildt om andra nya kraf af betydande omfattning komme att samtidigt ställas på detsamma, kunna hända att vid en eller annan tidpunkt, då för ett eller flera afvittringslag utbetalningar af odlings- eller afflyttningsbidrag komme i fråga, medel saknades till utbetalningarna.

Sådana mera betydande kraf på ifrågavarande anslag, som nyss nämnts, skulle blifva en följd af bifall till hvad här vidare kommer att föreslås ifråga om statsbidrag till laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar.

Bidrag till kostnaderna för laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar. Framställning af Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Frågan om statsbidrag till laga skiften i dessa socknar har redan förut en gång utgjort föremål för Kungl. Maj:ts pröfning.

Till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 27 mars 1907¹⁾ anmälde nämligen dåvarande departementschefen en af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län den 28 december 1903 gjord framställning i ämnet.

Departementschefen erinrade därvid till en början, hurusom Kungl. Maj:t enligt särskilda beslut under den senare hälften af det gångna århundradet dels beträffande vissa socknar i Norrbottens, Västerbottens och Kopparbergs län medgifvit, att till befordrande af jordens uppdelning på de särskilda brukningsdelarna skiften mellan delägarna i de olika skifteslagen finge ske i samband med afvittringen, dels beviljat byar och skifteslag inom Karl Gustafs och Neder Torneå socknar till åstadkommande af skiften ett efter halfva skifteskostnaden beräknadt statsbidrag, äfvensom att afvittringen inom Juckasjärvi och Karesuando socknar dåmera framskridit så långt, att man inom kort borde kunna emotse dess afslutande.

Vidare framhöll departementschefen, att vid afvittringen inom dessa socknar någon fördelning af jorden mellan de särskilda brukningsdelarna inom de af afvittringen omfattade samfälligheterna icke ägt rum. Laga skiften inom ifrågavarande socknar vore således att förvänta i stor utsträckning och hade redan begärts samt delvis äfven fullbordats inom en del byar inom Juckasjärvi socken. Till följd af jordens i stort sedt jämförelsevis ringa värde och de stora vidder, som i anledning däraf tilldelats de olika samfälligheterna, ställde sig emellertid dylika förrättningar i dessa trakter, därest de skulle utföras efter samma grunder som i öfriga delar af riket, synnerligen kostsamma.

Sedan föredragande departementschefen därefter anfört, hurusom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sin framställning beräknat

¹⁾ Utdrag af detta protokoll är vidfogadt Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen af den 19 april 1907 nr 157.

totala skifteskostnaden till i rundt tal för Juckasjärvi socken 962,000 kronor och för Karesuando socken 472,000 kronor, under det att sammanlagda taxeringsvärdena för år 1905 uppgått till i Juckasjärvi taxeringsdistrikt för jordbruksfastighet 753,300 kronor och för annan fastighet 31,700 kronor eller tillhopa 785,000 kronor samt i Karesuando taxeringsdistrikt för jordbruksfastighet 68,700 kronor och för annan fastighet 3,300 kronor eller tillhopa 72,000 kronor, redogjorde föredraganden för de skäl, som legat till grund för Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes framställning.

Dessa hade hufvudsakligen varit följande.

Inom en del andra socknar i länet hade visserligen äfven kostnaderna för jordens skiftande varit ansevärliga, men de hade dock, om än ofta med svårighet, kunnat utgöras med tillhjälp af delägarnas inkomst från den dem vid skiftena tilldelade skogen, hvarå de efter dessas afslutande erhållit utstämpling, särskildt för uttagande på en gång af öfvermogna och mer eller mindre skadade träd. En dylik tillgång stode emellertid alldeles icke eller endast i ringa mån jordägarna inom Juckasjärvi och Karesuando socknar till buds, enär dessa socknar till större delen vore belägna ofvan eller i närheten af barrskogsgränsen och den skog, som växte där, i allmänhet vore af fjällskogsnatur, kort och kvistig samt följaktligen föga lämplig för förädling och export. Därtill komme, att värdet af den bättre skogen, som kunde finna afnämare, vore nedsatt på grund af de dryga kostnaderna för transporten till de aflägsna sågverken vid kusten. Hvad särskildt Karesuando socken anginge, vore den så godt som helt och hållet belägen ofvanför barrskogsgränsen, och den obetydliga skog, som växte i dess sydostliga hörn, vore ej duglig för afsalu.

Hemmansägarna i Juckasjärvi hade visserligen en allmäningsfond, som vid tiden för skrifvelsens aflåtande utgjorde i rundt tal 112,000 kronor, men dess afkastning försloge ej på långt när att tillgodose ens de ändamål, för hvilka den enligt fastställt reglemente vore afsedd. Äfven Karesuando socknemän hade utsikt att erhålla en allmäningsfond, men denna torde blifva obetydlig, och dess afkastning skulle för öfrigt enligt nådig föreskrift tillgodokomma ej blott socknens jordägare och den bofasta befolkningen utan äfven nomadlapparna, hvilka utgjorde det långt öfvervägande flertalet.

Jordbruket, som i dessa trakter, där på grund af den höga latituden korn och potatis endast i obetydlig omfattning utgjorde föremål för odling, vore i det närmaste liktydigt med boskapsskötsel, befunne sig ännu mycket lågt. Foderväxtskörden hade dittills varit grundad på beredning af vallar genom uppluckring och öfvergådsling af jorden i

närheten af bostäderna samt på mer eller mindre aflägsna slättermyrar och naturliga ängslägenheter. Åtgärderna för höjandet af dessas afkastning hade i allmänhet inskränkt sig till primitiva anstalter för öfversilningar och mindre sjösänkningar, hvilka företag ännu kräfde tid och arbete, innan varaktig foderafkastning från dem vore att påräkna. Hufvudnäringarna inom dessa socknar hade ursprungligen och intill ganska sen tid varit renskötsel, djurfångst och fiske och endast efter hand, sedan befolkningen alltmer börjat öfvergå till bofast lefnadssätt, hade jordbruket så småningom vunnit insteg. I saknad af kommunikationer hade befolkningen varit afstängd från någon allmännare och liffigare beröring med jordbrukarna vid kusten och från möjligheten att tillgodogöra sig dessas något större erfarenhet och insikter i denna näring. Komme så härtill små ekonomiska tillgångar och samäganderättsförhållanden, borde det ej väcka någon förundran, att jordbruket stode på en efterblifven ståndpunkt. Denna näring saknade dock ingalunda förutsättningar för utveckling, ty förefintligheten af stora arealer vid afvittringen bland impediment upptagna myrar, om hvilkas användbarhet för odling man under de senaste åren kommit till insikt, samt tillgång på naturliga ängslägenheter lämnade möjlighet för en idog och sparsam befolkning, flera gånger så talrik som den nuvarande, att här finna sin nödortftiga utkomst. En viktig förutsättning för jordbrukets utveckling vore emellertid, att hvarje jordägare skulle känna sig tryggad i besittningen af den torfva, på hvilken han ville nedlägga arbete och kostnader. I den mån insikten om de fördelar, såväl i detta som i andra hänseenden, laga skiften medförde, vunne insteg hos befolkningen, vore det också att förvänta, att dylika förrättningar jämväl i dessa trakter i allt större omfattning skulle komma till stånd.

Slutligen hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, att affärsspekulationen endast i mycket ringa utsträckning sökt göra jordförvärf inom ifrågavarande trakter. Sålunda innehades icke något hemman inom Karesuando socken under omständigheter, som häntydde på spekulativ afsikt. Ej heller vore något jordförvärf därstädes i sådant syfte att förvänta för framtiden, då socknen saknade såväl exportduglig skog som malmförekomster. I Juckasjärvi socken innehades tillhopa $1^{17/72}$ mantal, omfattande 9 brukningsdelar, af sågverksbolag samt $1^{15/32}$ mantal med 15 brukningsdelar i grufspekulativt syfte.

Af den sålunda lämnade redogörelsen hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansett framgå, att invånarna i Juckasjärvi och Karesuando socknar i allmänhet icke förmådde bära de med ett allmännare skiftande af jorden förenade kostnader, och att följaktligen åtgärder

måste vidtagas för att skydda dem mot de för de flesta af dem ruinerande följder, ett vidsträcktare användande af skiftesvitsordet skulle medföra. Därvid hade emellertid Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, att med den lifliga öfvertygelse, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hyste, att laga skiften vore en synnerligen verksam häfstång för jordbrukets höjande, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingalunda ville ifrågasätta någon undantagslagstiftning i ändamål att genom ändrade bestämmelser angående skiftesvitsord eller annorledes försvåra eller motverka tillkomsten af dylika förrättningar, utan att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge enda möjliga utvägen för frågans lösning vara, att staten lämnade afsevärda bidrag till gäldande af skifteskostnaderna.

I ett senare utlåtande i ärendet af den 7 juni 1904 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ytterligare utvecklat de skäl, som enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning talade för att staten borde bidraga till jordens skiftande inom ifrågavarande socknar.

Äfven för det hufvudsakliga innehållet i detta utlåtande redogjorde vid förenämnda tillfälle föredragande departementschefen.

Från denna redogörelse torde här böra nämnas, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande först upptagit till behandling frågan, huruvida den sak, för hvars främjande ifrågavarande understöd begärdes, verkligen vore värd de uppoffringar, som för ändamålets vinnande vore af nöden, därvid Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande till en början erinrat, att jordbruket uti ifrågavarande trakter ingalunda saknade förutsättningar för utveckling, samt i öfrigt anfört hufvudsakligen följande.

Främst borde befolkningens uppmärksamhet riktas på boskaps-skötseln och därför erforderlig produktion af foder. Utsikt till sådan produktion i stora mängder finnes ock genom bearbetning och skötsel af bättre naturliga ängar, af vattensilningslägenheter och af sjöar, som lämpade sig till uttappning, äfvensom genom afdikning och odling af de stora vid afvittringen bland impediment upptagna myrarna. För att emellertid utvecklingen skulle komma att gå i rätt riktning och befolkningens intresse icke slappas genom misslyckade företag, fordrades, att upplysning lämnades, om hvilka lägenheter af ena eller andra slaget, som vore att anse som goda, på samma gång som hvar och en anvisades sitt bestämda område. Dylika upplysningar kunde icke lämnas annat än efter noggranna undersökningar af jordmänen, belägenhet, vattenförhållanden m. m., och sådana undersökningar måste stödja sig på en någorlunda noggrann karta öfver de särskilda områdena. Då

nu dylika undersökningar enligt meddelade föreskrifter komme till utförande i sammanhang med skiften, komme skiftena i dessa trakter sålunda att, utom den betydelse, som i allmänhet tillagts dem, äfven få till uppgift att för befolkningen utgöra en vägledning om det sätt och de platser den för sitt näringsfång företrädesvis borde låta komma till användning. Skiftenas betydelse finge därför ej ses ur synpunkten af de primitiva jordbruksförhållanden, som nu förefunnes, utan fast mer ur synpunkten af den utveckling, som för framtiden kunde motses. För denna utveckling ansåge allmänt fackmän, att ifrågavarande båda socknar på flera ställen ägde bättre möjligheter än betydligt sydligare belägna trakter. Jordmånen vore nämligen flerstädes i dalgångarna bördig, och ofta påträffades äfven högt uppe bland fjällen en synnerligen rik vegetation. På flera ställen funnes dessutom mer eller mindre goda kalkförekomster, hvarpå tillgången eljest inom öfre Norrland vore synnerligen sparsam.

På grund häraf och i betraktande desslikes af den bättre hushållning med skogstillgången, som genom skiften befrämjades, och af den besparing af tid, såväl vid grödans bärgning som hemforsling, hvilken gjordes genom att hvarje delägare finge sina lägenheter traktvis samlade, vore Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande med hänsyn jämväl till berörda omständigheters stora betydelse i dessa trakter, med deras ringa skogstillgång och ännu sämre återväxtförhållanden samt deras stora afstånd, för sin del öfvertygad därom, att äfven inom ifrågavarande socknar hemmanens värde skulle omedelbart genom skiftena ökas med skifteskostnaderna i det närmaste motsvarande belopp.

Ett stort antal hemman inom dessa socknar vore nybyggen och kronohemman, å hvilka odlings- och byggnadsskyldigheter ännu ej blifvit fullgjorda samt för hvilka flerstädes frihetsår ännu åtnjotes, och då dessa förhållanden helt naturligt inverkade på hemmanens nuvarande taxeringsvärden, syntes det uppenbart, att samma värden icke lämpligen borde jämföras med skifteskostnaderna ur annan synpunkt än innehafvarnas förmåga att själfva gälda samma kostnader.

Den omständigheten, att dessa kostnader ställde sig så höga, finge framför allt ej alstra en förmodan, att den till odling använda eller tjänliga marken vore sämre än på andra ställen inom länet, eller att ett på boskapsskötseln baserad jordbruk här skulle sakna förutsättningar, utan anledningen till de höga kostnaderna måste sökas uti det förhållande, att stora delar af de byarna tilldelade eller för dem föreslagna områdena utgjordes af alldeles ofruktbar mark och rena fjäll eller fjällliknande områden, hvilket förorsakat de stora ytvidderna. Som

emellertid dessa impediment ofta hvart för sig vore af mindre omfattning och äfven ofta låge så blandade med skogsmarken och ängslägenheterna samt den i ett eller annat afseende till odling tjänliga marken, att de icke kunde därifrån särskiljas och undantagas från skifte, och denna omständighet således måste betraktas som ett naturförhållande, torde häri ytterligare kunna anses ligga en särskild anledning för beredande af statsbidrag. Som alla mot våra laga skiften svarande skiften inom angränsande trakter i Finland gäldades af statsmedel, och laga skiften inom samtliga socknar i den svenska Tornedalen med undantag af Juckasjärvi och Karesuando till hufvudsaklig del kommit till utförande på statens bekostnad, torde det knappast kunna väcka förvåning, att befolkningen i sistnämnda socknar ansåge sig kunna hysa berättigade anspråk på statens mellankomst uti ifrågavarande hänseende.

Sedan vid förenämnda tillfälle föredragande departementschefen därefter redogjort för de utlåtanden, som i ärendet afgifvits dels af landtmästeristyrelsen den 4 mars 1904 och den 20 januari 1905 samt dels af kammarkollegium och statskontoret den 18 maj 1907, anförde föredraganden för egen del följande.

Chefen för
jordbruksde-
partementet
den 27 mars
1907.

Lika med de i ärendet hörda myndigheterna ansåge föredraganden, att staten borde göra allt, hvad som kunde göras, för att åt landtbruket uti ifrågavarande trakter gifva den lyftning, hvaraf det vore mäktigt. Föredraganden ansåge sig därvid särskildt böra framhålla, att enligt hans förmenande man ingalunda finge underskatta ett jordbruk, som oaktadt de i många afseenden hårda villkor, under hvilka det arbetade, visat sig kunna föda en så jämförelsevis hastigt växande jordbruksbefolkning, som den, som lefde i dessa trakter, och, det finge tilläggas, hade sin så godt som enda utkomst af jordens brukande. Några tillfällen till extra förtjänster sådana, som skogshushållningen lämnade jordbruksbefolkningen i öfriga delar af Norrland, funnes nämligen icke i någon större utsträckning inom ifrågavarande socknar. Föredraganden vore också fullt ense med ämbetsverken därom, att för jordens ändamålsenliga brukande, för ett ordnad landtbruk, det vore en nödvändig förutsättning, att den, som skulle nedlägga arbete och omkostnader på ett visst områdes försättande i högre kultur, också kände sig tryggad i sin besittning af detsamma. Utan en sådan känsla af visshet, att vederbörande själf eller hans efterkommande skulle få njuta frukterna af det nedlagda arbetet och de offrade kostnaderna, saknade det mera intensiva jordbruket sin viktigaste förutsättning. Ej heller kunde föredraganden undgå att inse, att invånarna i dessa socknar skulle allt för hårdt betungas af de med jordens skiftande förenade kostnaderna, om ej staten

trädde emellan och i väsentlig mån bidroge till densamma, och att den omständigheten, att inom öfriga socknar i Tornedalen staten antingen lämnat sådant bidrag eller till väsentlig del bekostat jordens skiftande, borde anses gifva äfven invånarna i nu ifrågasvarande socknar ett visst anspråk på statens mellankomst i samma syfte.

De förslag till ordnande af denna statens mellankomst, som i ärendet framkommit, slutade emellertid alla å belopp, som rörde sig emellan 400,000 och 500,000 kronor, beroende på att respektive förslagsställare ansett, att öfver hufvud taget all skifteslagens mark skulle komma att ingå i skiftena. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade visserligen ifrågasatt, om ej med tillhjälp af stadgandet i 78 § 5 punkten skiftesstadgan vissa vid afvittringen såsom impediment behandlade områden skulle kunna från skifte uteslutas. Oafsedt att det syntes mer än tvifvelaktigt, om den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ifrågasatta tolkningen af ifrågasvarande lagrum verkligen skulle kunna anses öfverensstämma med lagens mening, skulle emellertid, såsom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande själf framhållit, därigenom icke vinnas någon större inskränkning i skiftenas omfattning. Emellertid kunde det starkt ifrågasättas, om ej en sådan inskränkning från olika synpunkter skulle vara önskelig. Hvad förut sagts om vikten för ett intensivare jordbruk af, att jorden underkastades sådant skifte, som kunde tillåtas blifva för framtiden beståndande, gällde icke lika obetingadt i fråga om skogshushållningen. Vid denna låge nämligen resultatet af nedlagdt arbete och offrade kostnader särskildt i de norra delarna af landet till följd af skogens långsamma återväxt så fjärran, att hågen att offra för framtiden måste icke oväsentligt slappas, under det att den alltid förefintliga benägenheten att med minsta kännbara uppföring tillfredsställa det närvarandes behof blefve den psykologiska faktor, som trädde i förgrunden. En ordnad skogshushållning förutsatte med andra ord särskildt i dessa trakter, att skogen skulle vara i händerna på en ägare, hvars tillvaro sträckte sig utöfver den tid, som representerades af individernas lifslängd. Den s. k. norrlandskommittén hade i detta hänseende lifligt framhållit, hvilken olycka för större delen af det öfriga Norrland det varit, att man tillåtit en obegränsad fördelning af de rikliga skogstillgångar, som vid afvittringarna tilldelats de därvid uppkomna samfälligheterna, och huru viktigt det vore att tillägga skiftesdelägare vitsord att sammanhålla eller sammanslå skogsmark likaväl som en delägare nu hade vitsord att påkalla skifte af gemensam skogsmark. Kommittén hade därvid bland annat, hänfört sig till ett uttalande i samma riktning, som gjorts redan af 1899 års skogskommitté

och i hvilket uttryckligen betonats, huru svårt och i de flesta fall omöjligt det vore att på de små och oformliga skogslotter, som vid skiften understundom tillföle hvarje delägare, införa en regelbunden skogshushållning. Det kunde i detta sammanhang äfven erinras därom, att till följd af 1905 års Riksdags beslut större delen af skogsmarken komme att bibehållas såsom gemensamhetsskog inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker förutom Karesuando socken, beträffande hvilka afvittringen vid nämnda besluts fattande ännu ej fortskridit så långt, att vederbörande befallningshafvande hunnit medela afvittringsutslag.

Det vore emellertid ej blott från ren skogsvårdssynpunkt, som önskvärdheten, hvad nu ifrågavarande socknar anginge, af en begränsning af skiftenas omfattning till hufvudsakligen den för det egentliga jordbruket användbara marken gjorde sig gällande. En sådan begränsning syntes vara önskvärd äfven från andra synpunkter.

Sålunda vore att märka, att skogsmarken i dessa trakter af åtskilliga orsaker för närvarande hade ett högst ringa värde. En stor del af skogen vore, såsom af handlingarna framginge, af fjällskogs natur och lämpade sig därför icke till afsalu för industriella ändamål; och, äfven där skogen vore af bättre beskaffenhet, kunde den till följd af bristen på kommunikationer icke på länge med fördel afyttras. Härtill komme, att stora områden af skogstrakterna inom socknarna utgjordes af för skogskultur otjänliga berg och andra impediment. Under sådana förhållanden syntes det emellertid mindre rådligt att betunga delägarna med de dryga skifteskostnader, som, äfven om staten, på sätt som föreslagits, bidroge till desamma, skulle blifva en följd, om regeln, att skifte skulle omfatta all skifteslagets mark, äfven för dessa trakter bibehölles vid giltighet i sin fulla utsträckning.

Vidare skulle en inskränkning i skiftenas omfattning kunna medföra den fördelen, att äfven de mindre skifteslagen skulle kunna tänkas inom den närmaste framtiden blifva föremål för skifte. Såsom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, vore det icke att antaga, att delägarna i dylika mindre skifteslag skulle kunna bära de med skifte enligt nu gällande bestämmelser förenade kostnaderna, äfven om de därtill erhöle föreslaget statsbidrag. Ett sådant förhållande vore emellertid synnerligen att beklaga, då ju samma skäl talade för att den till det egentliga jordbruket använda marken skiftades i fråga om ett mindre skifteslag som i fråga om ett större. Blefve åter skiftenas omfattning begränsad till att hufvudsakligen afse den egentliga åker-, ängs- och

odlingsmarken, syntes skifteskostnaderna icke längre böra verka afskräckande ens för delägarna i de mindre skifteslagen.

Innan den sålunda framkastade frågan om en begränsning af skiftenas omfattning blifvit afgjord, läte det sig icke göra att på ett något så när tillförlitligt sätt beräkna det belopp, hvarmed staten borde bidraga till laga skiften inom ifrågavarande socknar.

På grund af hvad sålunda anförts ansåge föredraganden, att innan vidare åtgärder vidtoges i anledning af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förevarande hemställan, det måste tillses, om ej, hvad Juckasjärvi och Karesuando socknar anginge, sådana ändringar borde genomföras i skiftesstadgans bestämmelser, att skiftenas omfattning blefve begränsad i enlighet med de grunder föredraganden angifvit, och han ginge därvid så långt, att han ifrågasatte, om ej öfverhufvudtaget all skogsmark, som icke för vinnande af redigt skifte måste ingå i delningen, kunde lämnas oskiftad.

Det kunde visserligen häremot invändas, att genom en dylik anordning ej vore på tillbörligt sätt sörjdt för skogarnas bevarande, då den enligt lag delägare i oskift skog medgifna nästan obegränsade rätten till husbehofsafverkning af erfarenheten visat sig medföra förödelse af den samfällda skogen, och att därför jämväl så mycket af skogsmarken borde skiftas, att hvarje delägare erhöle skog nog till husbehof. Härvid vore emellertid att märka, att, såsom flera gånger i annat sammanhang och särskildt af 1905 års Riksdag i samband med dess härförut omförmälda beslut framhållits, i Karesuando socken skogen, möjligen med undantag för ett eller annat skifteslag, ej räckte till mer än husbehofvet och i stora delar af socknen ej ens till detta samt således, om man ville så vidt möjligt skaffa hvarje delägare enskild skog till husbehof, måste i dess helhet skiftas. Dessutom förefölle det, som om korrektivet mot angifna olägenhet icke vore att söka så mycket i skogens skiftande som snarare i sådana ändringar i gällande lagstiftning angående rätten till nyttjandet af oskift skog, att dennas ändamålsenliga skötsel därigenom tryggades.

De lagstiftningsfrågor, föredraganden sålunda framkastat, vore emellertid af beskaffenhet att enligt gällande bestämmelser böra behandlas icke inom jordbruksdepartementet utan inom justitiedepartementet.

Föredraganden hemställde alltså, att, innan vidare beslut i anledning af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes framställning fattades, ärendet måtte öfverlämnas till justitiedepartementet för att där vinna den på sistnämnda departement beroende behandling, hvartill omständigheterna kunde finnas föranleda.

Denna föredragandens hemställan blef af Kungl. Maj:t bifallen.

På hemställan af chefen för justitiedepartementet öfverlämnades därefter genom nådigt beslut den 9 april 1907 handlingarna i ärendet till den enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 oktober 1906 för revision af skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar tillsatta kommittén med föreläggande att oberoende af det kommittén i öfrigt lämnade uppdrag skyndsamt inkomma med förslag till sådana särskilda bestämmelser angående laga skiften inom Juckasjärvi och Karesuando socknar, som med tillämpning i öfrigt af skiftesstadgans föreskrifter kunde finnas erforderliga för jorddelningens ordnande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af chefen för jordbruksdepartementet angifna grunder. Däremot anhöll chefen för justitiedepartementet att få först framdeles till behandling upptaga chefens för jordbruksdepartementet framställning i hvad den anginge skogslagstiftningen.

Lagförslag.

Samtidigt förelade chefen för justitiedepartementet Kungl. Maj:t ett förslag till lag, innefattande förbud att inom ifrågavarande socknar under tiden intill den 1 juli 1908 verkställa laga skifte å mark, till hvars delning genom sådant skifte förordnande för landtmätare icke före lagens ikraftträdande utfärdats.

Detta förslag blef af Riksdagen antaget, och utfärdades lag i ämnet den 25 april 1907.

Enligt lag den 2 juni 1908 utsträcktes samma förbud att gälla intill den 1 juli 1909.

- Den 30 april 1907 afgaf förenämnda kommitté sitt förslag.

Kommittéförslaget, som, jämlikt det kommittén gifna uppdrag, utarbetats i väsentlig öfverensstämmelse med chefens för jordbruksdepartementet föregående uttalanden i ämnet, innebar, att utaf afrösningsjorden skulle i skifte intagas blott så mycket, som erfordrades för att tillsammans med inrösningsjorden bilda formliga, såvidt möjligt sammanhängande och af rätta linjer begränsade områden. I motiveringen till förslaget påpekades, att ju alltid någon mindre del af afrösningsjorden komme att, för inrösningsjordens sammanförande i lämpliga områden, medfölja denna och sålunda bidraga till fyllandet af åtminstone de nuvarande ägölotternas oundgängligaste behof af skogsprodukter. Men, fränsedt detta, hvilade kommittéförslaget på den princip, att från skifte skulle uteslutas ej allenast för afsalu afsedd skog utan äfven husbehofsskogen.

Öfver detta förslag afgåfvos utlåtanden af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, som tillika öfverlämnade yttrande af förste landtmätaren i länet, samt af landtmäteristyrelsen, hvarjämte

den 28 januari 1908 ingafs en skrift från två personer, hvilka å kommunalstämma i Juckasjärvi socken utsetts att, såsom deputerade, söka utverka den hjälp och lättnad vid jordens skiftande, som vore möjlig.

I anledning af de anmärkningar, som i dessa uttalanden gjordes mot kommitténs förslag, omarbetades detta i justitiedepartementet, hvar efter och sedan det sålunda omarbetade förslaget undergått grundlagsenlig granskning i högsta domstolen, detsamma med några af berörda granskning föranledda ändringar genom nådig proposition den 19 mars 1909 förelades Riksdagen till antagande.

Sistnämnda förslag skiljer sig från det af den s. k. skiftesstadgekommittén framlagda, såvidt nu är i fråga, förnämligast därutinnan, att det lämnats delägare, som innehafva minst hälften af skifteslagets skattetal, öppet att framtvinga intagande i skifte af jämväl så mycket af skogsmarken, som må erfordras för att tillägga hvarje ägolott nödig husbehofsskog. För att hindra missbruk af detta medgifvande har emellertid å andra sidan stadgats, att i regel i skifte ej må intagas mer än inom Juckasjärvi socken hälften och inom Karesuando socken en tredjedel af skifteslagets hela areal enligt afvittringshandlingarna.

Beträffande anledningen till denna ändring har chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet för den 20 november 1908 anfört följande.

När kommittén erhållit i uppdrag att utarbete förslag i föreliggande ämne, hade man, i enlighet med hvad dåvarande chefen för jordbruksdepartementet vid frågans tidigare behandling yttrat, utgått från antagandet, att delägarna lämpligen skulle kunna äfven för tillgodoseende af husbehofvet hänvisas till oskift skog och att de olägenheter, som den delägare nu medgifna, nästan obegränsade rätten att nyttja sådan skog visat sig medföra, borde kunna undanröjas genom ändrad lagstiftning om skogens brukande. Om föredraganden ansåge sig böra i viss mån frånträda denna uppfattning, berodde det väsentligen på den styrka, hvarmed krafvet om skogens skiftande framförts från ortsbefolkningens sida. Det kunde tydligen icke vara likgiltigt, om en undantagslagstiftning sådan som den nu tilltänkta omfattades med förtroende i de bygder, för hvilka den skulle gälla. Uppställdes regler för skiftes verkställande, hvilka ej tillfredsställde jordägarna, vore fara värdt att dessa lämnade obegagnadt det medel till främjande af ett ändamålsenligt och mera intensivt landtbruk, som jordens skiftande innebure. I sådant hänseende kunde erinras, att, enligt hvad Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet upplyst, de laga skiften, som redan verkställts inom Juckasjärvi

socken, icke skulle hafva kommit till stånd, om ej upplösning af skogs-samfälligheterna därigenom vunnits.

En annan omständighet vore ock därvid förtjänt af beaktande. Vid afvittring inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ännu ej meddelat afvittringsutslag, skulle jämlikt nådiga kungörelsen den 20 april 1906 iakttagas, att hvad af skogsanslagen ansåges erforderligt för nödigt husbehof, med hänsyn jämväl till förefintliga odlings-lägenheter, skulle omedelbart tilldelas de särskilda hemmanen eller ny-bygggena, medan återstoden skulle afsättas till allmänning. Och i regeln syntes skogstilldelningen komma att verkställas så, att särskildt område i husbehofsskog utlades för hvarje brukningsdel. Vid sådant förhållande syntes man icke kunna utan obillighet förmena inbyggarna i Juckasjärvi och Karesuando socknar att få sin mark på motsvarande sätt skiftad.

Under förutsättning att nyssnämnda lagförslag vinner Riksdagens bifall, torde tiden nu vara inne att till förnyad behandling upptaga Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förenämnda framställning om statsbidrag till laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar.

Som nämnt beräknade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sin skrifvelse af den 28 december 1903 sammanlagda skifteskostnaderna till för Juckasjärvi socken 962,000 kronor och för Karesuando socken 472,000 kronor. I dessa belopp ingingo emellertid äfven de för delägarna beräknade utgifterna till handtlangning och likvider samt af skiftena förauledda väganläggningar och hägnader. Frånsedt dessa utgifter antog Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande de egentliga skifteskostnaderna, däri inberäknade utflyttningskostnaderna, skola uppgå till sammanlagdt för Juckasjärvi socken 626,250 kronor och för Karesuando socken 307,185 kronor, eller till 2 kronor 15 öre för hektar, däraf arfvode till landtmätare 1 krona 75 öre och till gode män 10 öre, utflyttningskostnad 20 öre samt lösen för karta 10 öre. Af sistnämnda kostnader ansåg Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande staten i hvarje fall böra bidraga med 50 procent, hvarjämte Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreslog, att till delägare, som visades vara i större behof af hjälp, skulle utgå ett särskildt tilläggsbidrag af ytterligare 25 procent. Statens bidrag beräknades härigenom skola komma att uppgå till i medeltal 65 procent af hela den ifrågavarande skifteskostnaden.

I sitt förenämnda utlåtande af den 4 mars 1904 har landtmäteristyrelsen anført, att det af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande beräknade beloppet för de egentliga skifteskostnaderna jämte utflyttningskostnader, 2 kronor 15 öre, syntes väl lågt, då däri icke inräknats

Beräkning af skifteskostnaderna. Kungl. Maj:ts befallningshafvande den 28 december 1903.

Landtmäteristyrelsen den 4 mars 1904.

några utgifter för resor och göromål, föranledda af oförutsedda anledningar till uppskof med skiftena och för verkställande af sådana ändringar i desamma, som möjligen kunde varda af vederbörande ägodelningsrätter eller Kungl. Maj:t föreskrifna. Landtmäteristyrelsen ansåge en rund summa af omkring 1,000,000 kronor böra läggas till grund för beräkningen af de utgifter statsverket skulle få vidkännas, i fall Kungl. Maj:t och Riksdagen funne skäligt bifalla Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes framställning. För att i största möjliga mån nedbringa skifteskostnaderna hemställde emellertid landtmäteristyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke genom ändring i gällande bestämmelser utväg kunde beredas jordägarna uti ifrågavarande socknar att få sina ägor delade genom laga skiften, vid hvilka de för afvittringen verkställda ägomätningar, ägobeskrifningar, taxeringar och uträkningar hufvudsakligen finge lända till efterrättelse. Då jorden i dessa trakter hade så obetydligt värde i förhållande till värdet å jord i de delar af riket, där jordbruk med större fördel bedrefves, syntes det styrelsen, att samma skäl, som gjort, att ännu så sent som åren 1898 och 1900 Kungl. Maj:t ansett sig kunna medgifva laga skiftens verkställande å vissa socknar i Västerbottens län i sammanhang med afvittringen, äfven talade för att ett mera summariskt förfarande medgäfves vid laga skiften i förevarande nordliga trakter. Därigenom skulle de till landtmätare och gode män enligt gällande landtmäteritaxa utgående arfvoden kunna nedbringas i väsentlig mån, enligt styrelsens förmenande med minst hälften eller möjligen med två tredjedelar af samtliga förrättningsmännen tillkommande ersättningar.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
hafvande den
7 juni 1904.

Landtmäteristyrelsens sistnämnda hemställan förklarade sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sitt förenämnda utlåtande af den 7 juni 1904 icke kunna tillstyrka. För de skäl, som synts Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tala mot denna hemställan, har dåvarande departementschefen utförligt redogjort i sitt yttrande till statsrådsprotokollet för den 27 mars 1907; och torde de kunna sammanfattas uti följande hufvudpunkter.

Samäganderättsförhållandena uti ifrågavarande orter vore ej så enkla. För att under sådana förhållanden en lämplig fördelning och en ändamålsenlig indelning af ägorna skulle kunna åstadkommas syntes därför rätt stora fordringar böra ställas både på förarbetenas fullständighet och på förrättningsmännens noggrannhet och omtänksamhet. Ej heller vore jordvärdena, särskildt hvad anginge den odlade jorden, så ringa, att däraf ett summariskt förfaringssätt vore försvaradt. Afvittringskartorna vore emellertid, såsom ock erfarenheten vid laga

skiften inom andra delar af länets lappmark visat, icke af den tillförlitlighet, att de kunde motsvara de kraf, som till följd af det anförda måste ställas på kartor, som skulle läggas till grund för skiften. Jämväl med hänsyn till den utveckling af jordstyckningen, som vore att förvänta uti ifrågavarande trakter, syntes det af synnerlig vikt, att ägomätningen skedde med erforderlig noggrannhet. Det hade nämligen visat sig att i andra delar af Tornedalen, där eljest goda förutsättningar för en fortsatt jordstyckning förelegat, den omständigheten, att laga skiften skett med ledning af mindre godt material, verkat hinderligt för utvecklingen till följd af det fördyrande af de sekundära delningarna, som däraf föranledts. Hänsyn måste slutligen tagas jämväl till befolkningens skaplygne. Talande uteslutande finskt språk och tills på sista åren i nästan fullständig afsaknad af kommunikationer, hade denna befolkning i endast ringa grad blifvit delaktig af den stigande kulturens fördelar. Lade man härtill dess egenskap af gränsbefolkning, finge man ej förvåna sig öfver, att densamma med sitt i allmänhet misstänksamma lynne betraktade alla nya inflytelser och åtgärder med en viss misstro. Med den grad af envetenhet och envishet, som utgjorde ett utmärkande drag i denna befolknings karaktär, vore det därför alldeles icke att hoppas att genom några öfverenskommelser kunna åstadkomma några ägodelningar i likhet med hvad man ansett sig kunna bygga på i fråga om vissa delar af Västerbottens lappmark. Af förenämnda anledning och på det befolkningen måtte befästas i sitt förtroende för den svenska kulturen, hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande trott det vara af stort intresse för staten, att skiftena, såsom varande en af de första och viktigaste åtgärderna till landthushållningens upphjälpande, uti dessa trakter bringades till utförande på ett sätt, som innebure visshet för, att enskildas rätt icke trädde för nära.

I ett afseende har emellertid Eders Kungl. Maj:t befallningshafvande ansett en förenkling kunna i viss mån genomföras, nämligen i afseende å den skala, i hvilken ägoaffattningen skulle äga rum.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i detta hänseende hemställt, att särskilda föreskrifter måtte meddelas därom,

att vid ägomätningarna skalan 1 : 4,000 skulle användas för åkermarken och odlingsmarken samt däri inströdd och närmast därtill gränsande mark af annan beskaffenhet, men att i förrättningen ingående öfrig mark skulle uppmätas i skalan 1 : 8,000;

att de områden, som mättes i skalan 1 : 4,000, skulle bestämmas till regelbunden form och omslutas med staklinjer, där sådant lämpligen kunde ske;

att det skulle åligga förrättningsmannen att vid förrättingens företagande upprätta förslag om hvilka områden, som borde uppmätas i skalan 1:4,000, samt föredraga detta för vederbörande allmänna ombud och delägarna, samt

att, därest det uppgjorda förslaget beträffande hvilka områden, som borde afmätas i skalan 1:4,000, icke af samtliga närvarande godkändes, denna fråga skulle underställas landtmästeristyrelsens pröfning, vid hvilken myndighets afgörande borde förblifva.

Beträffande erinringen, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande beräknat kostnaden väl lågt, anförde Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att oförutsedda uppskof och processer endast sparsamt förekommit vid förut verkställda skiftesförrättningar inom länets lappmark, och att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hölle sannolikt, att, därest Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning om det sätt, hvarpå skiften borde komma till utförande inom ifrågavarande socknar, komme att vinna nådigt afseende, samma lyckliga förhållande med undvikande af processer i anledning af skiftena fortfarande skulle göra sig gällande. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade emellertid icke något att erinra mot landtmästeristyrelsens antagande att en sammanlagd kostnadssumma af 1,000,000 kronor borde läggas till grund för de vidare beräkningarna. Delades denna summa med hela den areal, 434,155 hektar, som på grundvalen af den redan skedda och under handläggning varande afvittringen kunde tänkas blifva föremål för laga skifte, erhöles ett pris af obetydligt mer än 2 kronor 30 öre för hektar eller således endast 15 öre mer för hektar än Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande beräknat. Komme staten att, såsom för det dåvarande vore ifrågasatt, för framtiden med hälften bidraga till utflyttningskostnadernas gäldande borde emellertid nyssnämnda kostnadsbelopp för hektar nedsättas med 20 öre eller till 2 kronor 10 öre.

Landtmästeri-
styrelsen den
20 januari
1905.

I anledning af hvad Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande anfört beträffande möjligheten att vid laga skiften inom ifrågavarande socknar använda det vid afvittringsarbetena tillkomna materialet har landtmästeristyrelsen i sitt utlåtande af den 20 januari 1905 anfört hufvudsakligen följande.

I denna fråga syntes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hafva utgått från delvis andra förutsättningar än styrelsen, i det att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande syntes hafva yttrat sig om användning af de för afvittringen upprättade kartor och handlingar utan någon komplettering, under det att styrelsen afsett, att, för det fall att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes hemställan ej vunnit

nådigt bifall, den frågan borde komma under pröfning, huruvida icke uti ifrågavarande socknar kunde verkställas billigare ägodelningar enligt särskilda föreskrifter, lämpade efter befolkningens behof och markens värde, samt på grundval af det med hänsyn härtill i nödiga delar kompletterade afvittringsmaterialet. Att de för afvittring i lappmarkerna upprättade kartorna ingalunda vore på så tillfredsställande sätt affattade, att de kunde i befintligt skick läggas till grund för laga skiften, hade styrelsen sig väl bekant, synnerligast som styrelsen mer än en gång uttalat betänklighet rörande såväl de skalor som den ringa noggrannhet, som användes vid nämnda kartors upprättande, samt framhållit olämpligheten af deras användning till och med för så jämförelsevis summariska förrättningar som afvittringarna. Fastän styrelsen sålunda ej kunnat anse afvittringsmaterialet dugligt att i befintligt skick lända till efterrättelse vid egentliga eller fullständiga laga skiftens utförande, hade styrelsen dock redan vid afgifvande af sitt förra yttrande antagit, hvad styrelsen fortfarande ansåge, nämligen att samma material ej torde vara sämre, än att det efter erforderlig komplettering borde kunna användas för utförande af ägodelningar, som med afseende å markens beskaffenhet i dessa nordliga bygder enligt styrelsens åsikt ej med nödvändighet behöfde utföras med iakttagande af samtliga för laga skiften föreskrifna, mer eller mindre detaljerade bestämmelser, hvilka uppenbarligen tillkommit i syfte att i rikets för jordbruk mera lämpade trakter än dessa ofvan odlingsgränsen liggande bygder åstadkomma så noggranna jorddelningar som möjligt.

De af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna bestämmelserna angående den skala, i hvilken ägoaffattningen skulle ske, ansåge landtmätestyrelsen icke skola föra till målet. Huru mycket större intresse förrättningsmannen kunde hafva af, att hela skifteslaget afinättes i skalan 1:4000 i stället för i skalan 1:8000, framginge däraf, att arfvode för ett laga skifte, utfördt enligt karta i förstnämnda skala, kunde sägas på det hela blifva 25 å 30 procent högre än arfvodet för samma skifte, utfördt enligt karta i sistnämnda skala. Den ökning i arbete, affattningen i större skala medförde för förrättningsmannen, kunde ej verka afskräckande, då den sålunda motsvarades af ökad inkomst. Då således landtmätaren hade intresse af, att så stor del af skifteslaget som möjligt afinättes i skalan 1:4000, samt i likhet med hvad förhållandet i allmänhet vore i lappmarkerna, odlingsmark säkerligen förekomme på en stor mängd spridda ställen inom byonrådena uti ifrågavarande socknar, syntes landtmätaren på grund af

första punkten i Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förslagsanska ofta kunna föranleda beslut om uppmätning i skalan 1 : 4000 af hela skifteslaget eller större delen däraf. Det syntes nämligen ej vara att förutsätta, att icke förrättningsmannens förslag uti detta hänseende skulle komma att godkännas af de närvarande delägarna, då de i regel ej torde kunna bedöma frågans innebörd och i hvarje fall antagligen skulle anse frågan oviktig, sedan staten åtagit sig att gälda större delen af alla till landtmätaren utgående arfvoden. Härtill komme, att, då förslaget såsom nödvändigt måste ske, skulle upprättas vid förrättningens påbörjande och således innan urskiljning skett af inrösningsjord från afrösningsjord, förslaget alltid måste blifva föga specificerad och af sådan anledning lämna stort rum åt landtmätaren att utöfva inflytande på frågans afgörande. Genom bestämd föreskrift, att skifteslag ej finge afmätas annat än i viss bestämd skala dels för inägorna och dels för skogsmarken, blefve däremot möjlighet utesluten att uppmäta skiftesområde i större skala än som oundgängligen tarfvades. Äfven en sådan föreskrift skulle emellertid kunna undvikas vid antagande af ett af styrelsen utarbetadt förslag till särskild taxa för skiften i ifrågavarande trakter, uti hvilket förslag arfvodet för samtliga förrättningsåtgärder med vissa undantag sammanförts till visst belopp för hvarje i skiftet ingående hektar och beräknats efter den ungefärliga medelkostnaden enligt den allmänna taxan för skiften, utförda i liknande trakter efter kartor i skalan 1 : 8000. Genom en sådan anordning skulle det komma att ligga i landtmätarens eget intresse att verkställa ägoaffattningen i den minsta möjliga skalan och annan föreskrift angående skalan icke erfordras, än att den ej finge tilltagas mindre, än som erfordrades för vinnande af redigt skifte. Ett bifall till sistnämnda förslag syntes skola nedbringa medelkostnaden för hektar för skiften uti ifrågavarande socknar till 1 krona 70 öre.

Kammarkollegium och statskontoret.

Landtmätarna i Norrbottens län.

Landtmäteristyrelsen den 16 februari 1906.

Kammarkollegium och statskontoret hafva ansett sig icke hafva att yttra sig om den skala, i hvilken marken borde uppmätas, eller om beloppet af landtmätarnas arfvoden.

Däremot föranledde landtmäteristyrelsens förslag till särskild taxa för skiften uti ifrågavarande socknar en protest från åtskilliga landtmätare i Norrbottens län, hvilka i underdånig skrift af den 20 maj 1905 framhöllo, att genom bifall till styrelsens ifrågavarande förslag deras intressen skulle väsentligt skadas.

Sedan styrelsen, hvars yttrande öfver denna skrift genom nådig remiss infordrades, i underdånigt utlåtande den 16 februari 1906 i vissa delar modifierat sitt förslag, men i öfrigt förklarar sig vidhålla detsamma, in-

kom Norrbottens läns landtmäteriförening med en ny den 28 februari 1907 dagtecknad skrift, däri föreningen hufvudsakligen anförde följande.

Föreningen ansåge det särskilda taxeförslaget äfven efter de modifikationer styrelsen vidtagit för lågt. En skriften vidfogad tablå öfver kostnaderna för 9 laga skiften inom Gellivare och Jockmocks socknar, utförda i skalan 1 : 8000, visade, att kostnaderna för dessa skiften uppgått i medeltal till 1 krona 86 öre för hektar. Skulle ej landtmätarnas i Norrbottens län ställning afsevärdt försämrats, måste alltså i hvarje fall den särskilda taxan höjas. Höjningen måste blifva så mycket större, om, såsom vore ifrågasatt, en betydlig del af skogsmarken komme att uteslutas från skifte, så att inrösningsjorden komme att upptaga större delen af skiftesområdet. Till följd af de svårigheter, som mötte en skiftesförrättare uti ifrågavarande nordliga bygder, vore det omöjligt för där tjänstgörande landtmätare att vidkännas någon nedsättning i gällande taxa, som tvärtom i flera afseenden kräfde förhöjning. Tjänstemän inom flera stater hade under den sista tiden fått sina aflöningsförhållanden förbättrade, hvarför det syntes så mycket hårdare och orättvisare, att i Norrbottens län tjänstgörande landtmätares inkomster skulle nedsättas och försämrats. Den princip, som låge till grund för förslaget, eller att arfvodet skulle utgå i förhållande till den areal, som inginge i skiftet, vore emellertid orättvis äfven såtillvida, att densamma ej toge någon hänsyn till det olika arbete för förrättningsmannen, som olikheten i antal delägare medförde. Hur stor denna olikhet vore, framginge indirekt af t. ex. det förhållandet, att af de i förenämnda tablå ingående skiften ett i Kopponis och Metträsk med en areal af 5,634 hektar men endast 3 delägare med tillämpning af den allmänna, efter arbetskvantiteten afpassade taxan betingat i arfvode allenast i medeltal 1 krona 6 öre för hektar, medan ett i Yrtivaara med en areal af endast 4,184 hektar men 26 delägare betingat i medeltal ett arfvode af 2 kronor 34 öre för hektar.

På grund af hvad sålunda och i öfrigt anförts, anhöll föreningen, att förut gällande taxa måtte bibehållas eller, om särskilda taxebestämmelser ansåges böra meddelas för ifrågavarande socknar, att dessa bestämmelser måtte blifva sådana, att landtmätarnas ekonomiska ställning icke såsom enligt styrelsens förslag afsevärdt försämrades.

Öfver denna sista skrift afgaf landtmäteristyrelsen underdånigt utlåtande den 18 mars 1907 samt anförde därvid, att med anledning däraf, att styrelsens förslag till särskilda taxebestämmelser för laga skiften i berörda socknar vore grundadt hufvudsakligen å den omständigheten, att i dessa laga skiften skulle komma att ingä synnerligen stora

Norrbottens
läns landt-
mäteriför-
ening.

Landtmäteri-
styrelsen den
18 mars 1907.

områden af mindre värdefull skogsmark, beträffande hvilken vissa af de för laga skiften erforderliga göromål kunde utan att delägares rätt äfventyrades verkställas mindre omständligt och följaktligen med mindre tidsutdräkt och kostnad än i trakter med värdefullare mark, styrelsen, under förutsättning att genom lag blefve föreskrifvet, att betydliga delar af skifteslagens skogsmark skulle från skifte uteslutas, icke hade något att erinra emot utan tvärtom i underdånighet tillstyrkte, att gällande landtmäteri-taxas bestämmelser måtte lända till efter rättelse äfven beträffande laga skiften i Juckasjärvi och Enontekis socknar.

Förhöjning
af 25
procent.

Mot Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förslag att ett särskildt tilläggsbidrag motsvarande 25 procent af kostnaden skulle utgå till sådana delägare, som vore i synnerligt behof af hjälp, hafva de öfver förslaget hörda ämbetsverken icke haft något att erinra.

Departement-
schefen.

Såsom af det anförda framgår, skulle genom antagande af förenämnda genom den nådiga propositionen af den 19 sistlidna mars Riksdagen förelagda lagförslag vinnas en väsentlig inskränkning i omfattningen af laga skiften uti ifrågavarande socknar med ty åtföljande nedsättning i skifteskostnaderna. En ytterligare nedsättning i dessa kostnader af afsevärd storlek skulle ernås, därest efter bifall till hvad Eders Kungl. Maj:t i särskild proposition till den nu pågående Riksdagen föreslagit beträffande fullföljande af den föregående år påbörjade omorganisationen af landtmäteristaten i orterna landtmäteriarfvodena nedsättas, på sätt i propositionen ifrågasatts. Det är dessutom att märka, att, sedan Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgaf sitt första förslag i detta ämne, den väsentliga förändring inträdt i fråga om utflyttningskostnaderna, att staten numera enligt beslut vid 1906 års riksdag betalar hälften af sistnämnda kostnader. Ännu en lindring i skifteskostnaderna kommer särskildt för ifrågavarande trakter att blifva en följd af de nya bestämmelserna uti 55 § af nådiga instruktionen den 23 oktober 1908 för landtmäteristyrrelsen och rikets landtmätare angående de skalor, i hvilka landtmäterikartor skola affattas. Enligt dessa bestämmelser skall nämligen vid afgörandet af frågan om hvilken skala, som skall komma till användning, hänsyn tagas äfven till sådant förhållande som markens ringa värde. Till följd af detta stadgande åligger det således landtmätaren att tillse, att den skala, han använder, ej är så stor att däri genom skifteskostnaderna höjas i en proportion, som icke står i rimligt förhållande till markvärdet; och denna skyldighet åligger honom såsom en tjänsteplikt, med ty åtföljande ansvar, därest densamma eftersättes. Anmäler saksägare missnöje med landtmätarens beslut i fråga om val af skala, skall ärendet ofördröjligen underställas landtmäteristyrrelsens prof-

ning. Genom den förste landtmätare åliggande granskningsplikt af landtmätarnas förrättningar bör kontroll kunna vinnas däröfver, att ifrågavarande föreskrift varder behörigen iakttagen; och slutligen äger enligt 1 § i instruktionen landtmäteristyrelsen meddela sådana allmänna eller för särskildt fall gällande föreskrifter, som erfordras för riktig utöfning af landtmätarna åliggande göromål. Genom ifrågavarande föreskrifter torde i hufvudsak vara vunnet hvad vissa af de i ärendet hörda myndigheterna med sina förenämnda förslag till bestämmelser angående ägoaffattningen vid skiften uti ifrågavarande socknar velat ernå.

Att härutöfver söka nedbringa kostnaderna genom införandet af en särskild taxa för ifrågavarande socknar synes numera så mycket mindre lämpligt, som, därest distriktsindelning varder genomförd, det säkerligen skulle möta vissa svårigheter att för det eller de distrikt, ifrågavarande socknar komme att tillhöra, få distriktslandtmätare med erforderlig kompetens, därest de skulle nödgas arbeta med ogynnsammare arfvodesförhållanden än öfriga distriktslandtmätare.

Genom förenämnda åtgärder komma emellertid, som nämndt, äfven med bibehållande af samma taxa, som skulle komma att gälla för öfriga delar af riket, skifteskostnaderna att högst väsentligt nedbringas för invånarne uti ifrågavarande socknar, och det såväl absolut som relativt. Genom skiftenas begränsning till inrösningsjorden och en mindre del af skogsmarken torde väl sålunda den absoluta skifteskostnaden kunna beräknas skola nedbringas med åtminstone en tredjedel och genom den ifrågasatta nedsättningen i landtmäteritaxan och distriktsindelningens genomförande har ju beräknats en minskning med ungefär en tredjedel i delägarnas utgifter för laga skiften. Genom sistnämnda åtgärder i förening med de förändrade grunderna för markens affattning kan, enligt hvad från landtmäteristyrelsen meddelats, den relativa skifteskostnaden uti ifrågavarande trakter anses blifva nedbringad till ungefär 1 krona 50 öre för hektar, åtminstone för sådana skifteslag, hvilka icke äro så afsides belägna, att resekostnaderna blifva särskildt afsevärda.

Det skulle ju möjligen synas, som om under dylika förhållanden någon vidare åtgärd från det allmännas sida för att underlätta åstadkommandet af skiften i samma trakter icke skulle vara behöfelig. För min del tror jag emellertid, att nämnda åtgärder icke äro tillfyllest för att bereda befolkningen därstädes de lättnader uti förevarande hänseende, af hvilka den är i behof. Äfven om, såsom vid olika tillfällen under ärendets handläggning blifvit framhållet, möjligheterna i nämnda trakter för ett bärigt jordbruk icke äro så små, som väl mången, hvilken är van vid förhållandena i sydligare landsdelar, skulle vara böjd att antaga,

torde det nämligen vara utom tvifvel, att jordbruket uti ifrågavarande socknar har att kämpa med så stora svårigheter och ännu står på så jämförelsevis låg ståndpunkt, att befolkningen svårigen förmår bära ens de sålunda reducerade skifteskostnaderna, särskildt som den ju till följd däraf, att i hvarje fall en stor del af skogsmarken kommer att vara utesluten från skifte, kommer att sakna den högst afsevärda hjälp till kostnadernas bärande, som uti andra delar af de nordligare landsändarna de omfattande ståndskogslikviderna inneburit. För Karesuando socken kommer härtill, att den afsättningsbara skogen därstädes är högst obetydlig.

Det torde ej heller få förbises, att såsom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande vid upprepade tillfällen framhållit, det här gäller en befolkning af annan stam än rikets öfriga befolkning med i vissa afseenden säregna lynnesdrag, men som det gäller att med alla till buds stående medel knyta fast vid det gemensamma fosterlandet.

Jag anser mig alltså böra förorda, att oafsedt förenämnda åtgärder till skifteskostnadernas nedbringande staten jämväl med kontanta bidrag understöder befolkningen i dess sträfvan för åstadkommande af bättre jorddelningsförhållanden.

Hur detta bidrag bör anordnas, blir en annan fråga. Under de förutsättningar, som då förelågo, hafva, som nämnt, de ämbetsverk, som yttrat sig i ärendet, varit ense, att understödet borde utgå med belopp motsvarande halfva skifteskostnaderna men med 25 procent förhöjning till sådana delägare, som visade sig vara i särskildt behof af större understöd. Det har emellertid under hand från landtmästeristyrelsens sida framhållits, att äfven med denna grund för bidragets utgående det vore att befara, att på grund af de dryga resekostnaderna, särskildt inom Karesuando socken, och med hänsyn till de afsevärda utgifterna för handtlangning kostnaderna för befolkningen skulle blifva större, än att de utan svårighet skulle kunna bäras af densamma. Från styrelsens sida har därför föreslagits, att, under förutsättning att nedläggningen i landtmästeritaxan blefve verklighet, statsbidraget måtte bestämmas till en krona för hektar för all i skiftet ingående mark samt att staten därutöfver måtte bidraga till skiften i Juckasjärvi med halfva och till skiften i Karesuando med hela resekostnaden. Något särskildt tilläggsbidrag till mera behöfvande delägare skulle däremot enligt detta förslag icke ifrågakomma. För min del anser jag mig icke kunna förorda, att bidraget sättes högre än till i regel halfva beloppet af de egentliga skifteskostnaderna. Då dessa med stöd af hvad i ärendet förekommit torde kunna beräknas till omkring 1 krona 50 öre för hektar, skulle

således statsbidraget komma att utgå med 75 öre för hvarje i skiftet ingående hektar mark. Dock torde häri böra i stället för det af myndigheterna föreslagna tilläggsbidraget, hvilkets behöflighet det ofta torde blifva svårt att rättvist bedöma, medgifvas den förbättring, att för inrösningsjord bidraget höjes till 1 krona för hektar. Genom en sådan anordning vinnes ock, att delägarna icke frestas att onödigtvis gifva skiftena större utsträckning öfver skogsmarken, än som de finna för sina behof oundgängligen nödvändigt. Då inrösningsjorden uti dessa trakter äfven efter den föreslagna inskränknigen i skiftenas omfattning kommer att utgöra en jämförelsevis liten del af den i skifte ingående marken, torde den föreslagna förhöjningen, ehuru för delägarna betydelsefull, icke komma att på något afskräckande sätt höja statsverkets utgifter för ändamålet.

Något särskildt bidrag härutöfver till resekostnaderna synes så mycket mindre böra ifrågakomma numera, som, därest, såsom är att antaga, distriktsindelning blir genomförd, dessa kostnader torde komma att för framtiden nedbringas högst betydligt.

Uppenbarligen böra de grunder, för hvilka jag nu redogjort, endast tillämpas vid bestämmandet af statsbidragets totalbelopp. Fördelningen mellan delägarna åter synes böra ske efter samma grund, som gäller för fördelningen af själfva skifteskostnaden.

Bland förslag, som Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i ärendet framlagt för begränsande af statens utgifter för ifrågavarande ändamål, ingår äfven, att statsbidrag icke skulle lämnas sådana delägare, som innehade sina fastigheter i spekulativt syfte.

I detta hänseende har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som nämndt, till en början upplyst, att icke något hemman inom Enontekis socken innehades under omständigheter, som häntydde på spekulativ afsikt. Ej heller vore något jordförvärf därstädes i sådant syfte att förvänta för framtiden, då socknen saknade såväl exportduglig skog som malmförekomster. I Juckasjärvi socken innehades däremot tillhoppa 1 $\frac{17}{72}$ mantal, omfattande 9 brukningsdelar, af sågverksbolag samt 1 $\frac{15}{32}$ mantal med 15 brukningsdelar i grufspekulativt syfte.

Vidare har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i förenämnda utlåtande af den 7 juni 1904 hemställt, att såsom villkor för statsbidragets utfäende måtte stadgas, bland annat, att respektive ägare eller innehafvare af fastighet, hvarom fråga vore, skulle vara mantals-skrifven inom den socken, där fastigheten vore belägen, samt att förhållanden icke förekomme, som tydde på, att fastigheten innehades i spekulativt syfte.

I sitt utlåtande af den 20 januari 1905 har landtmäteristyrelsen

Undantag för egendomar, som besittas i spekulativt syfte.
Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förslag.

Landtmäteristyrelsen.

beträffande Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förslag i denna del allenast erinrat, att detta icke innebure någon säkerhet för, att sådana förhållanden komme att äga rum vid tiden för blifvande skiften, att på grund af detsamma någon nämnvärd begränsning af skifteslagens omfång kunde komma att ske.

Kammar-
kollegium
och stats-
kontoret.

Kammarkollegium och statskontoret hafva däremot i sitt utlåtande af den 18 maj 1906 förklarat sig ej kunna tillstyrka förslaget, då en sådan bestämmelse, som det för öfrigt syntes i många fall blifva svårt att tillämpa fullt rättvist, utan tvifvel skulle väsentligen förringa det åsyftade resultatet. Någon motsvarande bestämmelse finnes icke heller meddelad ifråga om det bidrag af statsmedel, som beviljats till utflyttningskostnad vid skiftena.

Departement-
schefen.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förslag i denna del synes vara af beskaffenhet att principiellt böra vinna gillande. Afsikten med det föreslagna statsbidraget skulle ju nämligen vara att bispringa det mot relativt ogynnsamma naturförhållanden kämpande jordbruket i dessa trakter. Den af kammarkollegium och statskontoret uttalade farhågan, att det åsyftade resultatet skulle äfventyras genom ett bifall till samma förslag, synes numera så mycket mindre äga berättigande, som till följd af de inskränkningar, hvilka föreslagits ifråga om rätten att skifta skogsmarken i dessa trakter, det synes föga sannolikt, att för framtiden sådana delägare i skifteslag, hvilka innehafva sina fastigheter i spekulativt syfte, skola finnas särskildt intresserade af att gå i spetsen för äväga-bringandet af laga skiften. En annan sak är, att det möjligen med den affattning, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande gifvit sitt förslag, skulle kunna möta vissa svårigheter att rätt tillämpa den ifrågasatta bestämmelsen. Till undvikande af denna svårighet synes emellertid lämpligen undantaget böra begränsas till bolag och sådana enskilda ägare eller innehafvare, som icke äro mantalsskrifna inom socknen. Det torde emellertid böra erinras, att någon större kostnadsbesparing för statsverket icke torde vara att vinna genom bifall till ifrågavarande förslag, synnerligast som det är att antaga, att med de föreslagna inskränkningarna i rätten att skifta skogsmarken fastigheter uti ifrågavarande socknar för framtiden komma att blifva föga begärliga för spekulationen.

Sammanfatt-
ning af
grunderna.

De grunder, efter hvilka statsbidraget skulle komma att utgå, skulle alltså blifva, att bidraget skulle beräknas efter 1 krona för hvarje hektar inrösningsjord och 75 öre för hvarje hektar annan mark, som inginge i skiftet, att bidragssumman skulle fördelas mellan delägarna efter samma grund som skifteskostnaderna, samt att bidrag icke skulle

utgå till bolag eller sådan enskild ägare eller innehafvare af i skiftet ingående fastighet, hvilken icke vore mantalsskrifven inom socknen.

Att exakt beräkna den kostnad för statsverket, som skulle förändras af ett bifall till hvad jag sålunda föreslagit, ställer sig synnerligen svårt. Utgår man emellertid från det af landtmästeristyrelsen beräknade beloppet af de sammanlagda skifteskostnaderna, omkring 1,000,000 kronor, och antager man, att genom taxenedsättningen detta belopp kommer att nedbringas med åtminstone 30 procent till 700,000 kronor samt att genom den föreslagna inskränkningen i skifteslagens omfattning detta belopp i sin ordning kommer att nedbringas med omkring en tredjedel eller ungefär 230,000 kronor, kommer man till ett belopp af 470,000 kronor, som skulle vara att lägga till grund för beräkningarna. Från detta belopp torde emellertid ytterligare böra göras afdrag för en del skifteslag, som bestå af enstaka hemman med endast en delägare eller eljest af en eller annan anledning icke inom beräknelig tid kunna antagas blifva föremål för skifte, äfvensom tillsvidare för de tre skifteslag i Juckasjärvi socken, som redan undergått skifte och beträffande hvilka jag längre fram kommer att yttra mig. Högt räknadt torde alltså det sammanlagda belopp, hvarmed staten inom den närmaste tiden skulle komma att direkt bidra till nya laga skiften uti ifrågavarande socknar, kunna beräknas till omkring 200,000 kronor, ett belopp, som emellertid på grund däraf, att skiftena kunna beräknas icke komma till utförande på en gång, kommer att fördelas på en följd af år.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och landtmästeristyrelsen hafva nu beräknat, att för gäldande af ifrågakomna kostnader under den första tiden, medan ännu afvittringarna i öfriga delar af de två nordligaste länen påginge, ett extra anslag skulle blifva erforderligt, men att därefter ifrågavarande statsbidrag böra kunna utgå från anslaget till skiften och afvittringar.

En sådan sammanblandning af olika anslag hafva kammarkollegium och statskontoret ansett sig för sin del ej kunna förorda, helst som man ej syntes kunna på förhand beräkna, i hvad mån anslaget till skiften och afvittringar komme att lämna öfverskott. Nämnda ämbetsverk hafva därför ansett det för vinnande af reda och öfverskådlighet lämpligast, att ett särskildt anslag anvisades för nu ifrågavarande ändamål, hvilket anslag syntes böra erhålla förslagsanslags natur samt med hänsyn till utgiftens mera tillfälliga beskaffenhet böra upptagas å extra stat. Reservationsanslaget till skiften och afvittringar syntes däremot

Kostnads-
beräkning.

Kostnader-
nas gäldande
från anslaget
till skiften
och af-
vittringar.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
hafvande och
landtmäteri-
styrelsen.

Kammar-
kollegium
och stats-
kontoret.

böra, sedan afvittringen afslutats, ur riksstaten uteslutas och därå till äfventyrs befintlig behållning ställas till Riksdagens förfogande genom öfverföring till fonden för reserverade medel.

Departement-
schefen.

Lika med sistnämnda ämbetsverk skulle jag anse det synnerligen olämpligt att, på sätt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och landtmäteristyrelsen föreslagit, ordna saken så, att förevarande statsbidrag vid olika tidpunkter komme att utgå från olika anslag. Till följd af det nedbringande af kostnaderna för skiftesförrättningarna uti ifrågavarande socknar, som skulle blifva en följd af de olika förslag och åtgärder, för hvilka jag förut redogjort, torde emellertid numera, om anslaget till skiften och afvittringar förändras till förslagsanslag, saken lätt kunna ordnas så, att samtliga bidrag anvisas att utgå från sistnämnda anslag, utan att detta synes komma att annat än möjligen ett eller annat år afsevärdt öfverskridas. Det är nämligen att märka, att några laga skiften uti ifrågavarande socknar med all säkerhet icke hinna blifva afslutade under den allra närmaste tiden, särskildt icke i de större skifteslagen. Afvittringen i Norrbottens län nalkas emellertid sin fullbordan med stora steg, och i och med detsamma torde äfven de sammanlagda afvittringskostnaderna komma att afsevärdt minskas. Desamma understiga redan nu anslaget belopp. Vid sådant förhållande synes det så mycket mindre erforderligt att för ändamålet begära ett särskildt förslagsanslag, som någon oegentlighet icke i och för sig kan anses ligga däri, att statsbidraget till skiften uti ifrågavarande socknar utgår från anslaget till skiften och afvittringar. Det må i detta hänseende erinras, att kostnaderna för de skiften, hvilka i en del grannsocknar utförts i samband med afvittringen, bestridts af samma anslag, och att detsamma kommer att lämna medel äfven till de jorddelningar, som föreslagits skola äga rum i samband med afvittringen i socknarna ofvan odlingsgränsen i Västerbottens läns lappmark.

Hela kost-
nadens för-
skjutande
genom stats-
verket,
Kungl. Maj:ts
befallnings-
hafvande och
landmäteri-
styrelsen.

Innan jag lämnar förevarande ämne torde det slutligen tillåtas mig med några ord beröra ett af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framställt, af landtmäteristyrelsen biträdt förslag, att hela kostnaden för laga skiften uti ifrågavarande socknar skulle förskjutas af statsmedel för att därefter, till den del den icke skulle slutligen stanna å statsverket, fördelas till återbetalning på de i skiftet ingående fastigheterna på sätt, som i hufvudsak skulle öfverensstämma med hvad som funnes stadgadt beträffande fördelning till återbetalning af odlingslån.

Kammar-
kollegium
och stats-
kontoret.

Mot detta förslag hafva kammarkollegium och statskontoret anmärkt, att detsamma syntes ägnadt att väcka vissa betänkligheter. En sådan tyst förmånsrätt, som på angifvet sätt ifrågasatts, hade visserligen

ansetts kunna utan förnärmande af inteckningshafvares rätt medgifvas för odlingslåneannuiteter, och kunde till försvar i detta fall åberopas den ökning af egendomens värde, som vunnits genom de med odlingslåne-medlen utförda grundförbättringar. Men hvad nu ifrågavarande skifteskostnader beträffade, syntes dessa blifva betydligt större i förhållande till hemmanens värde, än hvad odlingslånen i allmänhet vore; och ehuru hemmanen efter undergången laga skifte kunde förväntas komma att stiga i värde, syntes det tvifvelaktigt, om ej i vissa fall ett dylikt onus kunde komma att medföra förminskning i säkerhet för inteckningshafvare. Vidare kunde anmärkas, att, om ett dylikt förskott skulle från statens sida lämnas, det syntes nödvändigt, att före förskottets utbekommande nöjaktig säkerhet för dess återbetalning ställdes, och detta särskildt som förskottets fördelning å de olika hemmanen syntes icke kunna ske, förrän tiden för klandertalans anställande mot landtmätarens arfvodesräkning gått till ända och eventuella tvister om räkningens belopp hunnit slutligen afgöras. Slutligen komme den nytta, förslaget afsåge att bereda, att afsevärdt förringas jämväl däraf, att, i händelse af svårighet för jordägaren att i rätt tid fullgöra sina förbindelser, det syntes för honom förmånligare att till fordringsägare hafva enskild person än staten, som måste låta det förfallna beloppet genast exekutivt uttagas.

Hvad ämbetsverken sålunda anfört synes mig i hufvudsak riktigt, och finner jag mig förty icke kunna biträda Eders Kungl. Maj:ts befällningshafvandes ifrågavarande förslag.

Departementschefen.

Hvad jag härförut anfört angående statsbidrag till laga skiften inom Juckasjärvi och Karesuando socknar har, såsom af det anförda framgår, allenast afsett sådana skiften, som ännu icke afslutats. I tre byar af förstnämnda socken hafva emellertid laga skiften redan ägt rum och blifvit fastställda, nämligen i Junosuando Masugnsbyn samt i Svappavaara och Parrakavaara byar.

Särskildt bidrag till laga skiften i Junosuando Masugnsbyn m. fl.

Från delägarna i dessa skifteslag hafva särskilda framställningar inkommit om statsbidrag till bestridande af kostnaderna för nämnda skiften.

Det hade ock varit min mening att framlägga förslag om beredande af sådana bidrag, hvartill synts mig kunnat användas en del af de afsevärda besparingar, omkring 75,000 kronor, som kunna beräknas skola komma att finnas å nu ifrågavarande anslag vid 1909 års slut.

Emellertid hafva under ärendets beredning sådana omständigheter yppats, att jag ansett berörda fråga böra få anstå till en kommande riksdag.

De besparingar, som kunna komma att finnas å anslaget vid 1909 års slut, torde således, under förutsättning att anslaget förvandlas till förslagsanslag, böra öfverföras till fonden för reserverade medel och dymedelst ställas till Riksdagens förfogande för en kommande statsreglering.

Departementschefens slutliga hemställan.

På grund af hvad jag härförut anfört hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att *ej mindre* besluta, att anslaget till skiften och afvittringar hädanefter skall i riksstaten uppföras såsom förslagsanslag till oförändradt belopp,

än äfven medgifva,

dels att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjänsten under år 1910 för afvittringslandtmätarna i Västerbottens och Norrbottens län kunna komma att understiga 3,000 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,500 kronor för dem, som på grund af ålder i tjänsten åtnjuta arfvodesförhöjning, må dessa tjänstemän godtgöras af nämnda anslag,

samt dels att från samma anslag må enligt härförut angifna grunder af Kungl. Maj:t beviljas bidrag till gäldandet af kostnaderna för sådana laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar, som härefter kunna varda afslutade och fastställda.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall samt förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga... till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Hjalmar Almgren.